

ԿՐԹՆԱԿԱՆ—ԲԱՐՈՅՐԱԿԱՆ

«Երանի խաղաղարարաց».

(Պետրով Բանակայից)

Մօտեցաւ մի անգամ Յիսուսին մի սլատանի և ասաց. «Վարդապետ, ասա եղբօրս, որ տայ ինձ հասանելիք բաժինս հայրական ունեցուածքից»: Յիսուս սլատասխանեց. — «Ո՞վ գրեց ինձ ձեզ դատաւոր»:

Եթէ եղբայրների վերայ դատաւոր դառնանք, միջամտենք և դադարեցնենք եղած վէճը, մասնակի դատը ժառանգութեան վերաբերմամբ, ամենայաջող դէպքում մենք կկարողանանք ստիպել, որ մեծ եղբայրը փոքրին վերադարձնի նորանից աւելորդ վերցրածը, իսկ փոքրը՝ իւր բաժինն ստանալով՝ հանդարտուի: Դա կլինէր հաշտութիւն արտաքուստ, իսկ ի ներքուստ եղբայրները նոյնը կմնային, ինչ որ առաջ էր, — մեծը, պատահած դէպքում չէր քաշուիլ իւրացնելու ուրիշինը, իսկ փոքրը չէր գաղարիլ իրեն գրկողներին վերայ բարկանալուց, չէր կարող լինել անյիշաշար, ուրեմն և չէր հաշտուիլ կորուստի հետ: Այդպիսով շարիքի միայն ճղները կարատած կլինէինք, իսկ արմատը կմնար օղջ և էլի կտար նոր ու նոր ընձիւղներ: Պատահում է, որ հրդեհը երեսանց ջրում, հանգցնում են, բայց ներսում, հող ու մոխրի տակ պահուած է կրակը, որ կարող է դուրս սողալ—բոցավառուել նոր ուժով: Պատահում է, որ գնտակը խորը խրում է մարմնի մէջ և մնում այնտեղ: Ճարպը ծածկում է, վէրքը լաւանում, երբեմն նոյն իսկ սպի կամ որ և է հետք էլ չի մնում. բայց ներսում ցաւը կայ ու երբեմն—երբեմն գգալ է տալիս իրեն: Այդպէս էլ մարդկանց մէջ ամեն մի անկարգութիւն, վէճ ու թշնամութիւն: Դադարեցնել այն արտաքուստ՝ դա քիչ է: Արտաքուստ հաշտութիւնը նոյն իսկ հաշտութիւն էլ չէ, այլ գինադադար, ծեփած ճեղք:

Յիսուս Քրիստոսին հարկաւոր էր եղբայրների ներքին հաշտութիւն: Նորան հարկաւոր էր ոչ այն, որ պատահած դէպքերում գործը վերջացնեն հաշտութեամբ. այլ այն, որ եղբայրների մէջ ամենուրեք և ընդ միշտ լինէր հաշտութիւն և այն ոչ արտաքուստ ըստ երևոյթին միայն ու մոխրի տակ թաղուած կրակով, այլ ներքին հաշտութիւն, և այն լիակատար. այնպէս որ հին շարիքի արմատն անգամ չմտար: Հէնց այդպիսի հաշտութիւն բերելու համար աշխարհ եկաւ Ասածու Որդին. և այդպիսի հաշտութիւն շատ է հարկաւոր մարդկանց: Մարդիկ իրար դէմ թշնամութիւն են անում, ազգ-ազգի դէմ, կրօն-կրօնի դէմ և վերջապէս հէնց ինքներս մեր դէմ, հաշտ չենք մենք մեր խղճի հետ: Ամեն մարդ, ով այդ ընդհանուր թշնամութեան կրակի վերայ կթափէ կաթիլ անգամ սառը ջուր, ով մարդկանց իրարից բաժանող այդ վիհը լցնելու, հարթելու համար կթափէ այնտեղ մի բուռն անգամ հող, նա մեծ բարերարութիւն արած կլինի մարդկանց: Նա կգործէ նոյնը, ինչ գործում էր Ինքը Յիսուսն, Ասածու Որդին, — խաղաղութիւն, հաշտութիւն էր գցում աշխարհի մէջ: Գորա համար էլ ասուած է, — Երանի խաղաղարարաց, — նոքա Ասածու որդիք կկոչուին:

Հին-Յունաստանում կար մի իմաստուն, որը տեղ ու դադար չունէր, այլ շրջում էր անէտուն և յաճախ լինում այնտեղ, ուր լսում էր որ կայ որ և է անհամաձայնութիւն: Մտնում էր, ուր կուռել էին եղբայրներ, խռովել բարեկամներ, թշնամացել մարդ ու կին: Լսում էր նոցա ջոկ-ջոկ, և սկսում մեղմօրէն համոզել, հաշտեցնել իւրաքանչիւրին առանձին:

— Պէտք է հաշտուել, ասում էր: — Եթէ դու կամ մի ուրիշը քեզ վիրաւորել է, չէ որ իսկոյն սպեղանի դնում ես վէրքին և ծածկում, այլ ոչ թէ թողնում, որ վէրքն աւելի մեծանայ և ցաւոտ դառնայ: Պատաստուել է թանկագին հագուստդ՝ իսկոյն կարկատում ես — սաղացնում, այլ ոչ դէն ձգում: Այդպէս էլ պէտք է կարկատել, սաղացնել, բուժել այդ քանդուած, պատառուած, վիրաւորուած

բարեկամութիւնը, և պէտք է շուտ անել այդ, որպէս զի վերքը չհոտի, չվահրակալի: Ինչպէս որ ճանճերը նստելով քերուածքի վերայ՝ կեղտ են դնում, ազտտում վերքը, այնպէս էլ կգտնուեն մարդիկ, որոնք մերձաւորների, հարազատների վէճի ժամանակ մէկից միւսը լուրեր տանելով—բերելով՝ աւելի ևս խորացնում են, թունաւորում թարմ վերքը: Մի ուշացիր, գնահաշտուիր շուտով, ասում էր սովորաբար իմաստունը զրկուածին, անպատուածին:

—Ի՞նչ, ես գնամ հաշտուելու, գարմացած ասում էր զրկուածը: Ինձ անպատիւ արին և ես լինեմ առաջինը հաշտուելու գնացող:

—Այո, դու, ասում էր իմաստունը մեղմութեամբ: Քեզ անպատիւ անողը գուցէ ամաշոււմ է. նա գուցէ կարծում է թէ՛ եթէ ինքը գայ՝ մի գուցէ դու մերժես նորա պարզած ձեռքը: Իսկ քեզ համար հեշտ է, դու ներողութիւն չես խնդրելու, քեզ համար ամօթ չէ գնալ, եղբայրաբար ձեռք մեկնել և ասել.—«կեանքում շատ բան կպատահի: Տաքացանք, կռուեցինք, արի հաշտուինք, անցածը մոռանանք»:

Զրկուածը համաձայնում է: Եւ անհ իմաստունն շտապում է զրկողի մօտ և հանդատացնում նորան ու համոզել սկսում:—«Երբ հրդեհ է, վառուում է, ժամանակը չէ որոնել թէ ո՞վ է հրդեհի պատճառը: Պէտք է շուտով հանդցնել այն, որպէս զի չուժեղանայ, շտաբածուի: Տես, քո հին բարեկամութիւնդ այս ինչի հետ այրւում է. գնանք հանդցնելու. գնանք՝ հաշտուիր»:

—Ուրախութեամբ կգայի, պատասխանում է զրկողը: Ուղիղն ասած՝ խիղճս էլ տանջում է, տաքացայ, գուցէ աւելորդ խօսքեր ասացի: Բայց վախենում եմ, մի գուցէ երես դարձնի, ծաղրի ինձ:

—Այդպէս չի լինիլ, ես երաշխաւոր եմ, հանդատացնում է իմաստունը: Նա ինքն է ուզում հաշտուել: Տես, նա դէպի քեզ է գալիս:

Եւ հաշտուեցան թշնամիք: Շատ այդպիսի վէճեր էր հարթել, հաշտեցրել իմաստունը: Ամենքն էին ուրախ նորանով, ամեն տեղ ընդունում էին նորան որպէս Աստու

հիւր: Եթէ մեր կեանքումն էլ լինէին այդպիսի մարդիկ, որ ուղղէին սխալանքները, հարթէին մեր թերութիւնները, կեանքը կանցնէր շատ թեթև. թէ չէ՝ թշնամութիւն սերմանել, զրկանքն ու անպատուութիւնը մէկից միւսին տանել, տնէ տուն շրջեցնել, այդպիսի մարդիկ շատ կան. բայց չեն երևում այնպիսիք, որոնք բերէին մարդկանց հաշտութիւն, խաղաղութիւն: Ուրեմն հարիւրապատիկ երանելի են խաղաղարարները. ճշմարիտ որ նորա Աստծու որդիներ են՝ չարութեան և անհաշտութեան սրգոց միջև:

Եւ բվքեր խաղաղութեան, հաշտութեան ոգի են մըտցնում ոչ միայն առանձին անհատների միջև, այլ և ազգերի յարաբերութեանց մէջ, այդպիսիք առաւել ևս մեծ ու սուրբ գործ են կատարում:

Կիևի հանգուցեալ մեարտոպոլիտ Պղատոնը ոսկի սրտի և քրիստոնեայ հոգու տէր մարդ էր: Եղաւ որ նա Պետերբուրգի Իսահակեան տաճարում պաշտօն էր մատուցանում: Այդ միջոցին տաճար մտաւ մի անգլիացի ճանապարհորդ և տեղեկանալով որ մեարտոպոլիտն է պաշտօն մատուցողը, թոյլատուութիւն խնդրեց մօտիկ կանգնելու, որպէս զի լաւ տեսնէ, լսէ: Վերջը նա խնդրեց մեարտոպոլիտի օրհնութիւնը, որը և օրհնելով նորան՝ ասաց.—

— Ես և դուք տարբեր երկրի և գաւառութեան մարդիկ ենք, խօսում ենք տարբեր լեզուներով. սակայն հաստատ հաւատացած եմ, որ այն բոլոր արգելքներն ու պատերը, որ մարդիկ կանգնեցրել են իրենց միջև՝ չեն աճել, հասել մինչև Աստուած, և նա երկնքի բարձրութիւնից միակերպ սիրով է նայում բոլոր մարդկանց, բոլոց ազգերի և երկիրների վերայ: Յանուն այդ սիրոյ Աստծու օրհնում եմ ձեզ:

Ոսկի խօսքեր: Երկիրներէ տարբերութիւնը, կաշուի գոյնը, լեզուի և սովորութիւնների զանազանակերպութիւնը, այդ ամենը անջրպետներ, արգելքներ են, որ մենք ինքներս ենք ստեղծել, կանգնեցրել մեր միջև, և որոնք չեն հասնում մինչև երկինք. սակայն երկրի վե-

բայ ամուր են կանգնած, և որպէս անանցանելի կերպով բաժանում են ազգերն իրարից: Բոլոր մարդիկ—Երկնաւոր Հօր որդիքը—պէտք է ապրեն որպէս եղբայրներ, բայց ապրում են որպէս թշնամիներ: Պէտք է հաշտութիւն մտցնել բոլոր ազգերի միջև, աղօթել աշխարհի խաղաղութեան համար, մանկութիւնից պէտք է ներշնչել մարդկանց թէ մենք ամենքս եղբայրներ ենք:

Իօան-Պրօզնին մատները ցոյց տալով՝ ասում էր. «Սա՛ թէոզոր որդիս է, սա՛ նորա կինը՝ հարս Իրինան, իսկ սա՛ նորա եղբայր Բօրիսը: Ո՛ր մատն էլ կտրես, կցաւի. որին էլ զրկես, կխղճաս»: Այդպէս մատների վերայ կարելի է ցոյց տալ զանազան ազգեր. ահա սա ուսնն է, սա՛ անգլիացին, այս միւսը՝ չինացին, չորրորդը՝ գերմանացին, սա՛ թուրքը, ահա հնդկացին, հրեան և այլն: Ո՛ր մատն էլ կտրես՝ կցաւի. սր երեխային էլ զրկես՝ մայրը հաւասարաշափ կվշտանայ. սր ժողովուրդն էլ որ նեղուի՝ ընդհանուր Հայրն է ցաւողը:

Փշրել մարդկանց միջի անջրպետները, որ շինուած են մեր իսկ չարակամութեամբ, բոլոր երկիրների ժողովուրդներին բերել միացնել և կազմել մի եղբայրական գերդաստան՝ մեծ գործ է, սուրբ աշխատանք, որ սպասում է խաղաղարարների: Ուրեմն ներշնչեցէք ամենքին և ամենուրեք, որ բոլոր ազգերը աստուածային մի գերդաստան են կազմում և, որ վշտացնել օտարացեղ մէկին, կնշանակէ վշտացնել եղբորը, վշտացնել ընդհանուր Հօրը: Մանաւանդ ներշնչեցէք այդ՝ երեխաներին, որպէս զի նոր մարդիկ կեանք մտցնեն նոր հասկացողութիւններ, զգացմունքներ: Սովորեցրէք նոցա սիրել հայրենիքը. սակայն երբէք չխօսէք նոցա հետ զէպի թշնամին եղած ատելութեան մասին: Քրիստոս, Աստծու Որդին, խօսքով դադարեցնում էր փոթորկող ծովը. զուք էլ սիրոյ խօսքերով դադարեցրէք թշնամութիւնը մարդկանց մէջ: Հաշտութիւն բերէք մարդկանց, եղէք խաղաղարարներ երկրի վերայ: «Երանի խաղաղարարաց, — Աստծու որդիք կկոչուին»:

բարգ. Մարկոս Բանանոյ Տէր Մկրտչեան: